

Padari Ivari: ikäv timahava ei nakka

Kae lk 2

Horoskoop 2022. aastagas

Kae lk 3

Kuis spordimiis mõtsast valgõ tsirgu löüdse

Kae lk 4

Sainasti Ene ja puul tsika.

Jõululuulõtus tõi Orava oppa-
jalõ Sainasti Enele puul tsika

Sainasti Ene om Orava koolin oppaja. Tä oppas aoluku ja keemiät, seo aasta naas tä ka 1.–3. klassi latsilõ võro kiilt oppama. Ku võro keele iistkõnõlõja Padari Ivari kuu-
lut minevä aasta jõulukuun vällä jõululuulõtuisi konkur-
si, saat Ene sinnä pundikõsõ ummi luulõtuisi. Juhtu nii, et hindamiskogo meelest olõ üts noist pääpreemiät väärt ja Ene sai inne jõulu avvohin-
nas puul tsika.

«Ku Ivari mullõ helisť, et mul om tsiga saia, sis edimäne mõtõ olť, et ma häämeelega annasi taa kellelegi, kellel olõs võiolla rohkõmb tsika vaia: näütüses määndseseigi suurõlõ perrele,» seletäs Ene edimäst hiitümist. «A perän, ku Ivari vahtsõst helisť, sis mi iks mõtlimi, et täämbädse päävä noorõ mõis-
ta-i tsiakerega midägi pääle naada. Tull iks hindäl tuu tsia-
asi ette võtta.»

Tõõnõ hiitümine tull Enel sis, ku tsiga tälle kätte tuudi. «Igäväne suur tsiga kah olť: pikemb ku ma.» Hiitümiisist üle saanu, naas Ene tsika puutma. «Paar tunnikõist lätš, et är puu-
ta. Ega olõ-i riistu kah inämb, ei mäletägi, kuna meil viimäte tsiga olť. Sis olť kõik käeperi olõman, väidse ja kirvõ. A nüüd olť joba tuu mõtlõminõ, kuis saia parra jupi ja kuis luu är rako. Mõtlõminõ võtsõ iks paar tunni aigu, inne ku julk-
simi tsiakerele mano minnä. Ja sortmisõs lätš kah paar tunni-
kõist, et mis nüüd jõulus ja mis vahtsõs aastas ja mis viil ede-
si,» seletäs Ene.

Tsiga sai siski är poodõtus, tuust jõulusüüke tettüs ja sugu-
laisilõ kah jaetus. Ja osa lihha om siiaaalo alalõ. «Õnnõs om sääne külma talv, et olõ-i hukka lännü, saa kõrrast võtta. Va-
nastõ olť nii, et ku kõrraga är es jõvva süvvä, sis panti jo pe-

rämäne ots suula. Ma seod viil suula ei olõ pandnu, a võiolla tulõ toda ka tetä,» kõnõlõs Sai-
nasti Ene.

Ene om luulõtuisi kirotanu vast perämäne kümme aastat. Uma luulõtusõ kirotas tä iks võro keelen ja om ka varrampa kitmist saanu: 2014. aastagal võitsõ tä Hendrik Adamsoni murdõluulõpreemiä. «Hää mitu aastat olõ ma tennü jõulu aigu salmõ, midä kaardi pääle kirola. Selle omma mu jõulu-
luulõtusõ lühkü, et mahussi kaardi pääle är,» seletäs tä.

Timahava juhtu nii, et jõulu-
kuu alostusõn otsõ Ene vällä ummi varatsõmpi jõulusal-
mõ, midä Oravil vanõmbidõ inemiisi jõulupidol ette lukõ. «Otsõ nuu luulõtusõ vällä ja panni kokko. Ku olli tuu tüü valmis saanu, tullgi postkasti kiri, et om sääne jõulusalmõ konkurss. Sis ma õkva hurra-
ga tuusama päiv saadi är kah.» Konkursi võitnu luulõtus «Viil hämmär om päiv...» om kirotõ 2016. aastal.

Ene ütles, et tä kirolas hariligult luulõtuisi sis, ku parajalõ muud tetä ei saa. «Näütüses ku ahi küttüs ja piät pääle pasma, kooni saat siibri kinni panda. Ao par-
ras tegemises võta puutri ja trüki sinnä sisse mõnõ mõt-
tõ. Järgmäne kõrd kae edesi. Mõnikõrd saa luulõtus kõrra-
ga valmis, mõnikõrd mitmõ kõrraga, kuis kunagi tulõ,» kõnõlõs Sainasti Ene.

UL

Viil hämmär om päiv ja pümme om üü, a heng näge uskmeta valgust. Är tulõ tetä viil viimätsē' tüü' ni oodami jouluuku algust.

Mi suuv om täämbä selge ja lindas üle maa – et hummõn olõs helge ja parembas vii saa.

2022 om raamadukogoaastak

RAHMANI JAN

Kultuuriministeeriüm om kuulutanu timahavadsõ aastaga raamadukogo-
aastagas. Aasta joosul nõstõtas üles raamadu-
kogodõ tegemiisi ja märtõtdas, kuimuudu raamadukogon elo edesi lätť. Tegemiisin lüü ütēn 800 raamadukoko üle Ees-
ti. Aasta tetti pidolidõsõlt vallalõ 12. vahtsõaasta-
kuul Eesti kõgõ vanõm-
ban rahvaraamadukogon Mulgimaal Tarvastun.

«Seo raamadukogoaasta om jaetu neläs teemas, egäl kvartalil uma teema,» kõnõ-
lõs Võromaa keskraamadu-
kogo direktri Kuljusõ Inga aasta kavast. Edimädsel kolmõl kuul näüdätäs raam-
adukogosid ku kirändüs-
ja kultuurikeskui. Sis om plaanin hariligust inämb kiränigega kokkosaamii-
si ja lugõmisõga kõudetüt. Võromaa keskraamadukogo iistvõtmisõl om vällä hõigat lugõmisprogramm, kohe om vällä valit 50 romaani, miä kõnõlõsõ lossõst ja mõisist. Noid sis näüdätäs raamadu-
kogodõn, inemise saava noid lukõ ja uma lugõmisõ kirja panda. Kõgõ kõvõmbit lugõ-
jit perän ka kitetäs.

Raamadukogoaasta tõsõ kvartali teema om raamadu-
kogo ku kogokunnakeskus. «Pallõ postkontoriid ja puutõ om är kaonu, inemise käävä sis raamadukokko, kon saa

RAHMANI JANI PILT

Võromaa keskraamadukogo direktri Kuljusõ Inga.

päält aolehti ja raamatidõ lu-
gõmisõ ka arvutiga pangaüle-
kandit tetä, mõnõn paigan om postipunkt kah raamadukogon. Viimätsel aol trükitäs palfo väl-
lä vaksiinitõendiid. Esiki mõssu saa mõnõn paigan mõskõ, a tuu iist om meid ka pahandõt,» kõ-
nõlõs Kuljusõ Inga. Mõnõl puul om raamadukogost saanu kogo-
kunnakeskus, kon käävä kuun mitmõsugusõ huvitsõõri.

Aasta kolmanda kvartali tee-
ma om: raamadukogo tsõõrõ pääl. Sis läävä palfo raama-
dukogo umist tarrist vällä.

«Meil om plaanin vällä tulla 19. põimukuul kirändüsüid-
sa festivalilõ, midä plaanitas pitä Võrol Katariina uulitsan. Piämi säält sünnüpäivä, kitämi lugõmisprogrammist ossavõt-
jit,» seletäs Kuljusõ Inga.

Aasta neläs teema om tulõ-
vigu raamadukogo. Tuust plaa-
nitas mi kandin märgota joba süüküsku alostusõn, ku Rõugõ rahvamajan tetäs Kagu-Eesti raamadukogondusõ päiv. Tuu päiv om plaanit lõpõta arotusõ-
ga raamadukogo tulõvast aost. Kuljusõ Inga om kimmäs, et

raamadukogo jääse viil hul-
gas aos tüüle. «Ku telekas tullť, arvati, et kino kaosõ är, a es kao. Ka sis, ku e-raa-
madu tullť, arvati, et naatas õnnõ noid lugõma, a es naa-
ta. Raamadukogo iks jääs!»

Kuljusõ Inga sõõno perrä om Võrol perämädsel aol kasunu raamadukapi kaudu raamatidõ teljide arv. Kapp tüütäs nigu pakiautomaat: inemise saava sinnä raam-
adu telli ja tuu säält kätte ka sis, ku raamadukogo om kinni.

Hoiuraamadukogo and Võrol nõvvo ja korjas raamatit kokko

RAHMANI JAN

Midä tetä raamatidõga, midä inämb vaia ei lää? Ees-
ti Hoiuraamadukogo tulõ seo kuu Võrolõ uma suu-
rõ kogomiskampaaniaga «Anna raamatulõ vahtsõnõ elo!». Kogomiskasti pan-
das vällä 14. vahtsõaasta-
kuul, raamadukogorahvas esi om korjaman ja nõvvo andman 22. vahtsõaasta-
kuul kellä 12–16 Võromaa keskraamadukogon.

«Püvvämi uma kampaaniaga tetä Eestile tsõõri pääle. Par-
hilla jõvvami säändsit teedüs-
se- ja kogomispäivi tetä ütēl puulpääväl kuun,» kõnõlõs hoiuraamadukogo direktri Kordemetsa Gerda.

Eesti Hoiuraamadukogo om paik, kon hoitas alalõ väärt raamatit, midä veidemad tarvitõdas. Viil tegeldäs raam-
atidõ vahendusõga: mõnt raamatut ei olõ ütēl vaia, a tõdsõl jäl om vaia. «Om suur hulk raamatit, midä otsitas takan tikutulõga,» seletäs Kordemets. «Näütüses sari «Seiklusjutte maalt ja me-
relt», miä rändäs mi mant ki-
põstõ edesi.»

Saman om Kordemetsa jutu perrä ka hulk säändsit raama-
tit, midä ei olõ mõtõl alalõ hoitagi. Nuu omma näütüses suurõ trüküarvuga vällä antu Stalini ja Lenini teossõ, ka suurt jako nõvvokogo-aigsõ ilokirändüst om väega hulga.

«Mi, eestläse, olõmi raam-
adurahvas ja meil om val-

Kordemetsa Gerda.

lus mõtõlda raamadu ärvis-
kamisõst. A siski om nii, et ka raamadu elol om alostus ja lõpp, täpüpäält nigu inemisel-
gi,» seletäs tä.

Raamadu, midä saa hoiuraa-
madukogolõ anda, võiva olla tarvitõdu, a piät olõma puhta, nuu ei või haisada ega hallita. «Soovita huviliidsil kirola vai kõlista Eesti Hoiuraamadukogo välläandidõ osakunda, kost saa tarka nõvvu,» kõnõlõs Korde-
metsa Gerda. Tarviligu numb-
ri ja muu teedüs om internetin leheküle hoiuraamatukogu.ee pääl.

«Taha siski viil mano ütēl-
dä, et raamatidõ sortmisõ man om ka ütē tundõperi väiku asi, midä mi hää meelega tunnista. Ku kinkalgi om ummi raama-
tidõga väega tundõlinõ läbi-
saaminõ ja täl õkva kuigi käsi ei nõsõ näid esi sortma ja uti-
lisiirmä, sis või nuu raamadus iks meile tuvva,» ütles Korde-
metsa Gerda lõpõtusõs.

M Ä R G O T U S

*Parhillanõ aig paistus küländ keerolinõ,
a kuna nuu väega lihtsä ao omma olnu?!*

2022 maailman ja Võromaal

2022. aasta om käen ja om selge, et ikäv taa aasta ei tulõ.

Luudusõ kruun

Olõmi perämäne kats aastat elänü haigusõhirmun. Taa aig om näüdanü, et kuigi inemine või arvada, et timä om luudusõ kruun, ja või otsusta tuu üle, mis tan luudusõn sünnüs, sis periselt om inemine õnnõ üts tükükene luudusõst. Sääne tükkt taast ilmast, kes peris hulga mõotas ilmakeskkunda, a tä ei olõ määnegi jummal. Jummal pilve pääl pidä peenükeist naaru, ku inemine hinnäst timäga kõrvuvisi püüd säädi.

Inne taad haigust olgi tunnõ, et täämbädse ao tiidüs ja elo omma säändse, et mi saami kõgõga kipõstõ toimõ. A ei olõ nii. Om aig naada luudusõst luku pidämä. Tuu ei tähendä, et mi piät hirmsale kõkkõ pelgämä, a avvupakja piät olõma.

Pingõ omma teräväs lännü

Ka riike ja rahvidõ vaihõlidsõ pingõ omma teräväs lännü. Aasta pärast mi näemi selgembäle, ku teräväs aša periselt läävä. Maailma aoluun paistuski niimuudu, et midä kavvõmbalõ suurõst sõast, toda inämb nakkasõ pingõ kongi üles krutma. Põlvkündõl, kes sõta ei mäletä, tükvägi aša minemä säändses, et lastas rusigu ja relva mängu. Annas jummal, et inemise sutnu naid asjo vaossin hoita, olku tuu sis Ukraina-teema vai tuu, mis täämbä Kasahstanin sünnüs.

Lähembäl aol saava kokko kats suur riigipääd, Vinnemaa ja Ameerika uma. Nä nakkasõ naid asjo arotama. Kes ilma aoluku tiidvä, saava arvo, et tuugi pand ette kaema. Ei olõ teedä, ku vallalidsõ meelega nuu suuri riigimiihi kõnõlõsõ omma. Ku kaia kasvai, mis 1930. aastidõ lõpun Münchenin sündü, sis tuu kõik pand mõtõma. Et ega säält ummõhtõ ei tulõ midägi säänest, et koskil sõidõtas vähämbist üle. Ette kaema pand täämbäne olokõrd tervet maailma, säälhulgan Euruupa Liitu.

Ku kõnõlda Euruupa Liidust, sis om selge, et täämbädsen olokõrran om kimmämb olla terve Euruupaga kuun. Pallo hullõmb olnu, ku mi pidäni olõma seon keerolidsõn olokõrran ütsindä.

Hää asi om kallis

Muidoki ei saa seost aastast kõnõldõn müüdä minnä tuust, et inemiisile tulli suurõ elektri-arvõ. Viirpite omma neo arvõ kõüdedü ka tuuga, et inemine arvas, et tä om luudusõ kruun. Vannaviisi inämb ilma lämäs küttä ei saa. Tüüstüslidse energiäututmisõga piät võtma kokkopoolõ, tuu om selge. A täämbä ei olõ viil vällä arõnu muid võimaluisi. Üts asi om anda maru kimmit kuu-päivi vällä, kuna mi lõpõtami pallavkiviga vai kuna tuuma-energiäga, a om selge, et kats puult tulõ kokko viiä.

Rohepüürdmist tulõ tetä. Egä taipisa inemine saa arvo, et mi tekütämi tan ilman asku rohkõmb, ku mõistlik om. A

PADARI IVARI,
aoluku opnu poliitik

tõsõlt puult piät inemiisile selges saama, kuis ja määndse huuga noid asju aetas. Täämbä omma säält tekkünü kääri ja tuu taht paikasäadmist.

Mi ei saaki luuta, et elektri vai gaasi hind kunagi ilma-du odavas lätt. Ilmselgele piät säädmä hinnäst tuu perrä, et hää asi omgi kallis. Ja selge, et inemine, kes om hindäle elämise sisse säädnü tuu perrä, et kõik om elektri päält, piät ka aho mano ehitämä.

Vällärändämine om saisma jäänü

Kõik nuu suurõ ja üleilmalidsõ aša pututasõ ka ekä Võromaal inemist. Ma tahassi väega luuta, et inemiisi kipõt vällärändämist, miä om olnu Võromaal perämädse 30 aasta joosul, om veidembäs jäänü. No om joba joostu vällä kah. Ütiskunnaelo tüküski pendli muudu liikma ja vast no pendli käänd hinnäst.

Mullõ iks miildüs vahepääl kaia dokumentaalfilmi Rõugõ sovhoosi juhatusõ kuunolõkist 1980. aastidõ algul. Säält kuunolõkil sovhoosiesimehe kabinetin olf sama pallo kõrgõ haridusõga inemiisi, ku täämbä om Rõugõ vallan talo-miimi kokko. Nõvvukogudõ aigu olf kõrd sääne, et väega pallo inemiisi olf kõüdetü põllumajandusõga. Koskil 17–18 protsõnti tüüiäliidsist tüüt põllumajandusõn. Täämbä saa põllumajandusõn tüüd paar protsõnti. A tuutminõ, näütüses teräviläkasvatus, om täämbä suurõmb, ku Vinne aigu olf. Tuuperäst om hulga inemiisi Võromaalt vällä lännü.

A tõsõlt puult om hää nätä, et inemiisi om ka tagasi tulnu. Tuusama koroona om kah jäle jätnü: kaugtüü, midä var-rampa iks prooviti ja olf häid ja mitte nii häid aigõ, om parõmbalõ käümä lännü. Tiia umajago inemiisi, kes omma-ki jäänü nüüd maalõ elämä ja saavaki suurõ hulga umast tüüst är tettüs kavvõst. Ütel osal inemiisist, kes omma midägi opnu, kes omma aša-tundja, om midägi tetä. Mu hindä koton om kah tuu asi olõman: latsõ omma suurõst liinast tulnu siia elämä, latsõlatsõ eläse tan. Ja ku ma kae, et Navi külän tetäs valla vahtsõnõ latsisõim, sis tunnõ, et elo nakkas kimmämbäs

minemä. Tollõlõ tulõ väega üten ellä.

Ilmselge om tuu, et riigi puult om vaia kõrralda põhi-värk: internetiühendüse, tii, elektri. Hajaasustusõ program-mi tulõ edesi arõnda. Noidõ asjuga antas võimaluisi, et elo saanu maal olla, inemise maalõ jäiä vai tagasi tulla.

Hää võimalusõ latsi kasvata

Latsi kasvatamisõs omma Võromaal iks hää võimalusõ. Ku Talnan piät sünnüst saadik latsõ latsiaiajärekörda pandma, sis Võromaal omma hää latsiaia, kotussit om ja noid tetäs mano. Eestin om ka immi iist hoolitsõminõ, kasvai tuu, et saat puultõist aastat latsõga koton olla, kuldaväärt.

Maakotussin omma latsi võimalusõ esiki suurõmba ku suurin liinun. Riigigümnaasiummõ võrk om luudu. Kutsõ-haridussüstem om tennü suurõ hüppe. Elokvaliteedi puult om umajago.

Tüükotussõ saaminõ ei olõ kül lihtsä, a säälgõ om häid näütit. Tõsõlt puult, ku mi kõnõlõmi ilmast ja kliimast ja tuuga kõüdetült kimmäle ka mõtsast, sis Võromaal om häste pallo tüükotussit kõüdet mõtsa ümbretütämisege. Ja ku om presmist tuu pääle, et ragomist olõs veidemb, om tuu ka presmine väega pallo-dõlõ tüükotussilõ, miä täämbä Võromaal omma. Tuud tulõ kah silmän pitä.

Mõtsa ragomisõ hulga kotsilõ ma umma saiskusotust üteldä ei saa, selle et ma ei tiia tuud. Ma ei tiia, kas rako tulnu aastan 8 vai 12 miljonit tihumiitret puid. Tuu jaos omma tiidläse, kes ütlesse.

A et tüükotussõ alalõ püsünü, tulõ märki ka tuud, kuis tan paiga pääl suurõmbat väärtüst tuuta.

Hädä omma klaarmisõs

Nii et aig om küländ keerolinõ, a kuna nuu väega lihtsä ao omma olnu?! Ma nii vana miis kah ei olõ, a 57 aastat iks midägi joba om. Olõ uman elon tähele pandnu, et ku vahepääl nakkas elokõnõ hääs vai kimmäs minemä, sis juhtus midägi, mis tuu segi lüü. Nigu näütüses päält kümne aasta tagasi inne majanduskriisi lätõs elo õnnõ parõmbas, inemise olli rahul ja sis tulf tuu raksakas. Mõnõ aastat iist olf sammamuudu: paistu, et kõik lätt parõmbas. No omma sis tulnu naa tõvõ ja riikevaihlidsõ hädä.

A om ka üts sääne ütlemine: hädä omma luudu tuujaos, et noid klaari.

Helüaida ja Uma Lehe märtoguisi sari.

Seo märtogus sünnüs veebilehe helüait.ee ja Uma Lehe kuuntüün. Taadsamma märtogust saat kullõlda autori esitüsen Helüaida lehe pääl.

Pulga Jaani mõtõlus

Husara Tani ja tirislitit

Eestin om võlssmise kultuur kõvastõ alla käünü. Pääle jahi-meeste kokkutulõki ja Tuvi-kõsõ Kaarli ei tulõki midägi ilusat miilde. Aga meil om olõman väega illus võlssjutt, midä mu latsõpõlvõn tiisevä pia kõik. Päälkiri olf «Husara Tani jahilugu». Hussar, Husara... ilmselt Vahtsõliina kandist. Aga olgu.

Juttu hinnäst ei olõ mõtõt ümbre kõnõlda, nimmada või, et püss olf kodu jäänü. Tuugi-poolõst, saaki sai kõvastõ ja kõgõ perämidses sai viil säidse tirislititi. Mis nuu olli, tuud es tiia Tani esi kah. Hää võlsi tunnõtki tuu perrä är, et võlssja esi kah ei tiia, millest kõnõlõs. Mõni virask vahel kaibas: kedägi ei saa usku, kõik võlssva. Tuu sääne ütölõs om esihindäst jumala võlss. Mul ei tulõ kül miilde ütteri juttu, mia algas tirislittege ja lõpõs kah. Ja keskel kah suurt muud ei olõ.

Mul tulõva vahel miilde Eesti parteide valimislubadusõ. Et ku mi saami, sis tiimi nii. No midä sa õks tiit, ku neli ülejäänüt hääletäse vasta. Mitte et sinuga nõun ei olta, aga vasta hääletätäs selle, et sa ülearu pallu hääli es saanu. Lihtsält mõni punkt om rahvalõ nii tähtsä (pension: aasta aasta ette!), et kui kiäki tollõ är tege, om tõsil päiv õhtal. Ma olõ kuulnu nurinat, et valitsus mugu võlss karoona kotsilõ. Ei olõ õigõ, kõik aig ei võlsi. Võtami kasvai tuu katõmeetrise vahemaa. Kui toda kõrralikult täütä, om tuu jo läbi ja läbi õigõ, ja mitte ainult karoona puhul. Ja kui kõik muu jutu silmä iist läbi laskõ, sis pia kõigin om sisen määnegi jüvä. Ülejäänü võit rahulikult tirislitte sekkä arvada ja sa elät kaua ja hätä ei olõ midägi.

Kui ma põrõlt hindä käest küsü, kas lännü aastal olf mõni ütölõs, mia otsast otsani õigõ, sis tulõ miilde sääne miis nigu Alliku Jaak. Üleültse mitte mu lemmikpoliitik, aga paistus, et mehele miildüs õigust kõnõlda (nigu ka timä esäle). Vot, tuu Allik ütelf lännü aasta sisen karoona kotsilõ nii: kui nõuka-aigu olõs lastõhõlvätüse ümbre säänest kisa tettü, sis olõs kõik kooli siiaamaani kinni. Kia mäletäs, sis tuu haigus olf selgelt hullõmb kui karoona. Mu naabrimehel kuuli nuur naanõ är ja lats sai vea külge. Elu lihtsält omgi sääne, et aig-aolt piämi määndsegi rassõ asja läbi tegemä.

Kui praegunõ valitsus olõs tahtnu Alliku Jaagu kombõl ausalt rahvaga kõnõlda, sis pidäni nimä linti laulma tuu laulu: «Sa oled hea, sa oled väga hea, kuid mul ei ole sulle miskit anda.» Tuud võinu raadiost õtakilt laskõ ja kommentiiri, et laul om mõtõld kõgõlõ eesti rahvalõ. Rahvas olõs jäänü magama ilusa mõttõga, et küll om meil hää valitsus, aus ja süämlik. Säane asi and hää unõ ja tuu kosutas, tege terves. Tirislititi lätvä meelest.

Hoiami kokko!

Vanastõ hoitsõva inemise rohkõmb kokko. Mitu põlvkunda elli üte katussõ all, inämb käüti ka ütstõdsõl külän. Internetti vanastõ kõik aig es vahita, selle et tuud es olõki.

Eesti rahvas hoitsõ perämäne kõrd esieränis kõvastõ kokko laulva revolutsiooni aigu. Balti ketin saisti käest kinni hoitõn, tuu andsõ saijsilõ esieränis kõva kokkohoitmisõ tundõ.

Edesi naati kõrrast iks veidemb kokko hoitma. Egäüts tor-mas ummi tegemiisi mano. Tulli vahtsõ võimalusõ ja inämb es piä nii pallo kokko hoitma. Elo lätõs parõmbas, a kokkohoitmist jäi veidembäs.

Mullõ paistus, et no om jälleki käen aig tsipa inämb kokko hoita. Elo sund täämbä elektrit kokko hoitma, a võioalla om üten tuuga hää alosta ka kokkohoitmist laemalõ. Vai vähembält tuu pääle tsipakõsõ märki.

RAHMANI JAN,
Uma Lehe päätoimõndaja

UMALEHT

Tulõ vällä egä katõ nädäli takast neläpäävä.

Toimõndusõ aadrõs: Tartu 48, 65609, Võro liin

E-post: info@umaleht.ee, tel 78 222 21

Kodoleht: umaleht.ee

Mobvihk: facebook.com/umaleht

Päätoimõndaja:

Jan Rahman, tel 56 922 841
jan@umaleht.ee

Abitoimõndaja:

Kaile Kabun, info@umaleht.ee

Keeletoimõndaja:

Laivi Org, laiviorg@gmail.com

Latsinuka toimõndaja:

Mariko Faster,
latsinukk@umaleht.ee

Uma Lehe toimõndusõ kolleegium:

Tiia Allas, Külli Eichenbaum,
Aapo Ilves, Kaido Kama,
Ülle Kauksi, Rainer Kuuba,
Evar Saar.

Välläandja:

SA Kultuurileht, kl.ee

Tellimine: Express Post AS, tellimine.ee, tel 617 7717

Tõsõ kundi otsast

Ettevõtja PINDMAA AIGAR märtog-tas tan ilmaasju pääle tsipa tõsõ nuka alt, ku hariligult kaema harinu oltas.

Latõrna palama pandja

Ütspäiv sõidi ma pümme autoga tiid pite ja naksi kaema, miä tii päält paistus. Näi valgust maiu aknin, tii veeren ja kavvõmban kah. Valgusõ pääle lätõs miil õkva rõõmsambas. Sõidi müüdä ka kalmuaiast ja näi säält kündlit palaman. Parhillatsõl pümmel aol tahami iks valgust nätä.

Ku ma pääle tuud sõitu kodo jõudsõ, trehväs mullõ juhulikult kätte lugu latõrna palama pandjast. Tuu lugu um väega vana, aost, ku viil liinan es olõ elektrit, olli lihtsäle latõrna.

Säält jutun um üts vana väike-ne miis, kiä käü õdagist tikkõga ümbre ja pand tulli palama.

Suure inemise, kes tedä vahepääl nägevä, arvasõ, et tuu miis um päävävaras, selle et päivä tedä kunagi ei näe. Latsõ pilkasõ miist väiku kasvu pärast. A jutun um sääne väiku asi, et egä kõrd, ku tuu miis pand uma saapatalla all tiku palama, jääs tä tsipa väikumbas. Lätt mõni aig müüdä, ku liinan inämb ei pala ütski latõrnas. Inemise, kes toda tähele pandva, omma väega pahatsõ: misperäst ütski tuli inämb ei pala?! A tuud ei panõ kiäki tähele, et latõrna palama pandjat inämb ei olõ.

Taa mõistulugu pand märkmä, kas mi iks egä päiv näemi noid inemiisi, kes latõrnit palama pandva. Kõnõli taad luku hotelli tüütäjlile aastalõpu lõunõl. Nuu inemise, kiä hoolitsõsõ tuu iist, et hotelli küläliidsil olõs kõtt täüs, tarõ puhas, sann lämme, omma kõik nuu väiku mehekese, kes pandva latõrnat palama. Näide abiga um inemiisil, kiä siia tulõva, tan hää olla.

Nigu tollõn muinasluun, tulõ vahepääl ette, et unõhtami latõrna palama pandja är. Tuud um väega lihtsä tetä, ku kõik püsüs harinõmisõ perrä kõrran. A kõrran püsuse aša niikavva, ku latõrna palama pandja viil olõman um.

Mõnikõrd tasus valgusõ-latõrnaga ümbre kävvü ka hindä seen. Ka umist sisemäidsist suhvlisist või lõüdä egäsugut-asju ja vahepääl olnu hää, ku nuu valgust saanu. Elost arvo-saamisõ ja elon edesimineki jaos mass iks miilde tulõta, ku õnnõliku mi olõmi teno noilõ katõlõ inemisele, kiä uma kire ja armastusõga omma avitanu mi elolatõrna palama panda. Ja andnu meile võimalusõ tulõ edesi kanda, et ka mi latsil tuu laternas palanu.

Olõmi latõrna palama pandjalõ tenoligu, et tuli palas.

Horoskoop 2022. aastagas

Katõtõistkümmenele tähemärgile kuulutas laelambi abiga vahtsõs aastas tüü-, raha-, armastus- ja ilmaõnnõ Eesti kõgõ veidemb tunnõt tähetark KALDMANI HEDI (46).

AINAS

TÜÜ. Nakka joba ummi vaimsit lainit õigõlõ võnk-missagõhusõlõ säädma, selle et vahtsõ aastaga keskkotsil uut sinno ka vahtsõnõ tüü. Seo tulõ sääne, midä sa mõis-ta-i viil ettegi kujota, näütü-ses saat eläjaia direktis. RAHA. Ülf ülemb tetäs val-lalõ ja vahtsõnõ nõst su pal-ka. Hää ülemb tulõ tuu päälõ niisamagi. ARMASTUS. Miä olf, tuust saa üle. Miä om, tuu jääs. ILM. Terve aasta omma puu pallä ja ilm hall. A süä om seen lämmi!

KATSIGU

TÜÜ. Sinno lastas vallalõ, a är murõhtagu: Soomõ riik kõrral-das võidõlusõ tuu päälõ, et kiä lõüd mi kliimast säändse kas-vu, miä hiinlasi kingit pandalõ süvvä anda sünnüs (Hollandist bambust osta om väega kallis!). Võtat tuust ossa ja võidat. RAHA. Sanna Marini rahha jakkus aastaga lõpuni, ku sa kul-tuuriinemiisile pito ei kõrralda. ARMASTUS. Saturni kuu omma hinnäst niiviisi ritta säädnu, et noidõ päält saa lukõ, kuis Katsikidõ jaos om armas-tusõn iks väega kattõpidi sele-tätäv aig. Mine opi semiootikat ja saa teedä, kuimuudu sel-gembält seletä. ILM. Tolmusaadana tahtva su käest kolmõ tsilka verd, et ilm hää püsünü. Uma asi, miä sa tuu päälõ tiit.

LÕVI

TÜÜ. Pikk ettevalmistus tasos hinnäst är ja egäsugumaidsi pakmiisi nakkas ussõst ja ak-nõst sisse tulõma. Noidõ seest om rassõ valli: miä tunnus õkva kõgõ parõmb, seo toda olõ-i. Hoia alt! RAHA. Vahtsõnõ krüptoraha oomikroon tuu sullõ suurõ va-randusõ. A mis hinnaga? ARMASTUS. Seo, miä om, om hää. Las taa jääs. Seo, midä olõ-i, tuud ei olõ. Ja ei tulõ kah. Sitt lugu. ILM. Välän külmetäs ja taivast satas lummõ.

KAALU

TÜÜ. Saat peräkõrd säändse tüü päälõ, kon ei piä kõik aig ministeeriumi käest rahha luni-ma. A tuu ei tulõ inne põimu-kuud, sõs pörkas meteoriit Uraaniga kokko ja plahvatus jõud säält õkva Eesti riigi raha-jagamisõ kõrda. RAHA. Kuupalga päälõ om hää saia, hoia tuud ammõtit, miä tulõ. ARMASTUS. Jäät haihklõma katõ hää vaihõl. Proovi polü-gaamiat, võit hinnäst üllätä. ILM. Terve aasta läbi om kuumalainõ.

VIBUMIIS

TÜÜ. Saat Eesti Laulu pro-dutsendis. Lõpõtat är tuu jama, miä säält käü. Elägu muusiga! Igäveste! RAHA. Eelektriavõ lätt maru suurõs, a panõt umalõ majalõ pääväpaneeli ja kõik saa kõrda. Ku saa. ARMASTUS. Stiil ja seigelü-se, neo kats sõnna saatva su armuello terve aasta. ILM. Päiv mugu paist ja paist ja eelektrit saa nii üleavogei! Müüt tuu suumlaisilõ ja lät-läisile maaha.

VIIKALDAJA

TÜÜ. Tüü om elon joba är tettü, nüüd saa sullõ õnnõ kalaõnnõ kuuluta. Tuu tulõ kimmähe. RAHA. Rahha om sama pallõ ku kallo. Kõik om umahindä tegemise ja veidükese ka õnnõ küsü-müs. ARMASTUS. Kolmõ apõl-sini vasta. ILM. Jõgi või naada kalal ollõn taasperilde juuskma, nii et hoia alt! A ilm om tuugipoolõst hää.

PULL

TÜÜ. Ku tüü sullõ passis, sõs jäät sinnä. Ku ei passi, lõvvät vahtsõ. Hoia silmä valla, tüü ei hõigu tullõn. RAHA. Ku pallõ kulutat, sõs tulõ mano. Ku olõt kidsi, sõs jääs veidembäs. ARMASTUS. Taa om joba su elon olõman. A hoia alt! ILM. Pullil om ilmaga seol aastagal vidänü.

VÄHK

TÜÜ. Nakka joba pensioni pää-le märkmä, kül tuu kätte joud vai joba omgi käen. Tii hindäle sammas – kas pangan vai niisama mõnõst puust hindä moro päälõ. Vai savist. RAHA. Kaet, et kõik omma nakanu investiirmä ja proovit esi kah – läät põhja! A ilma rahalda omgi kergemb ellä. ARMASTUS. Tii Pilatest ja jalota umma spordikellä! Nii püsüs armuelo kah võrtsikas. ILM. Hää ilm, juhhei!

NEITSÜ

TÜÜ. Panõ uma pörknas maa-ha, tüüd sul ei olõ ja muido olõ-i midägi süvvä kah seol aastagal. RAHA. Tsukruimä vai -esä paksõ sullõ rahha, a sa es võta vasta. Uma viga. Nüüd elät nä-län ja külmän. ARMASTUS. Muud ei olõ, a seod iks om, tuud ütles Jupite-ri kuio ja Pluto nukk (tuu om inämb ku 90 kraati!) Tulõ kav-va oodõt suur O. ILM. Külm, nälgi. Kaet läbi ijän klaasi, mõtlõt lämmä tarõ päälõ.

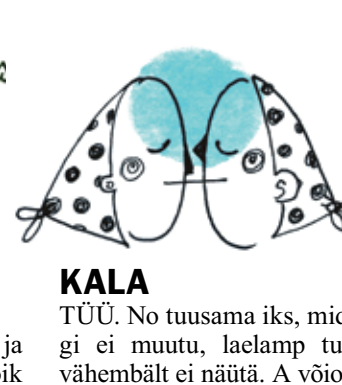
SKORPION

TÜÜ. Lääht ahnõs, tahat ekä ammõtit pruuvi, a ei jää kohegi paigalõ. Tüüõnn om kehvi, selle et Pluuto ruut om su päälõ är pa-hanu. Piät hindäst kõik andma, et tä järgmädses aastagas tuu är unõhtanu. RAHA. Rahha om veidü, a kuna süüt tuu peräst veidemb, sõs lää-vä vana rõiva jäl sälgä. Võit! ARMASTUS. Suuga tiit suurõ liina, käega kah nii üttele-tõist. Vidä noil, kiä sukka kokko put-va. Ja sul kah! ILM. Põis näütäs, et tulõ vihma-nõ ilm. A tuu olõ-õi hää mõõt-misriist. Proovi põrna!

KIVIKITS

TÜÜ. Lääht Islandilõ tüüle ja saat hirmsalõ suurt palka. Kõik Eestin omma kadõhõ, ja paras näile. RAHA. Elo om hää ja rah-ha pallo, tunnõ tuust mõnnu. Võiolla nii ei jää igävädses aos. ARMASTUS. Tormilidsõ ao nakkasõ müüdä saama. Hõissa, pulma! ILM. Vulkaan purskas ja taivas om hall. Ilm püsüs aasta otsa undsõnõ. Unõhtat är, mäane päiv vällä näkk (säane kõllanõ ja maru kuum).

KALA

TÜÜ. No tuusama iks, midä-gi ei muutü, laelamp tuud vähembält ei näütä. A võiolla om vanas jäänü vai päält üle-arvo är tolmamu. RAHA. Inflatsioon, tuu jälle elläi, süü su raha är. Püvvä kinni! ARMASTUS. Saat tita, a fe-ministis jäät iks. Kiäki inämb ei looda pikä lavva taadõ saia. ILM. Lääht aigruumist vällä aig-Zoomi ja tulõ tuu, midä joba pelädä olf: ilm sullõ inämb ei putu.

Priinime lugu

Rubriigin kõnõldas perekunnanimmi periolõmisõst ja tähendüsist.

Koorberg

Seol priinimel om Eestin küll kõgõs 11 kandjat, a nime noorõmbal varjantsil *Korberg* om 37 kandjat. Vinnemaal või kandjit olla kah peris pallo, ei mõistaki arvada, ku pallo.

Nimi om tegünü katõn paig-an, a profesri Musta Aadu andmõbaasin taa kottalõ märki olõ ei, selle et hingelugõmisist Liivimaale 1826 ja 1834 ei saaki taad nimme lõudä.

Om häste teedä, et Rāpinā opõtaja J. Fr. Heller pandsõ priinime ka Peipsist Vinnemaa poolõ pääl eläville lutõrlaisilõ, Rāpinā kogudusõ liikmilõ. *Koorberg* pantigi Luukülä üte-le suguvõsalõ. Tuu suguvõsa edeotsan om Koor Mik. Poig Mārdi ristmise ülestähendüs

om *Kora Mik* kirān 1766. aastagal. Pilti Kooru suguvõsast priinime saamisõ aigu (umbõs 1822) mul iin olõ ei. Üts nime saaja olf Mārdi poig Jaan (sündünü 1796), a hulga ildamb tettüst kerigu personaalraama-tust tulõ vällä, et Jaanist vast vähä vanõmba olli viil Kooru Joosep ja Kooru Jakob.

Eesti vana kirāviis esihindäst olf sääne, et ku silp olf valla-linõ, tullf pikk -o kirota üte-kõrdsõlt (*Ko-ra*), ku kinnilinõ, sõs katõkõrdsõlt (*Koor-berg*). Koorbergi täambä levinumb nimekuju *Korberg* tegüsi joba tsaariaol, ku vinne muudu kiro-tõdi *Korберъ*.

Tõnõ suguvõsa Koorbergi ni-mega om peri Noorits-Mõtskülä Kooskora külakesest. Ahja mõi-san juhtu nii, et hingelugõmistõ panti viie talu rahvilõ priinimi *Koor*. Inne olf näil Kooskora lisanimi, osa ka elli Kooskora külän. Meid huvitavat peret pan-ti keriklikult edesi kirja nimega *Kooskora ~ Koskor*. Pussi Fred

om vällä uurnu, et 1855. aastaga Võnnu kerigu personaalraama-tin pruusvõ noid pidänü kõstre Hollmann vanast pruugist ja mõisa pruugist midägi kokku passita, vahet tetä mitte lähküst sugulaisil. Nii sündügi, et Koos-kora Hansu Jaani perrätulõja jäi-vä priinimega *Koor*, a Kooskora Miku perrätulõja saiva nime *Koorberg*.

Priinimmi uurminõ and vahel tiidmist ka kotussõnime kotta-lõ. Kotussõnime Koos-kora ei saiasaki kuun sõnast *ora* 'väike-ne jõgi', mink ette käü *Koosk-*, a hoobis inemisenimest *Koora*, mink ette käü *Kooss* (nigu Koo-sa kotussõnimen).

Koora inemisenimi või tulla Grigorist vai Jegorist (<Georgi), a niisamatõ ka *Kor*-algusõga kallendrinimist nigu näütüses Kornili. Kuigi lähkü eesti nime Koort alussõs om hoobis lääne-poolinõ Konrad, om Koorbergi Koora arvada iks vinne nime-varast saadu.

SAARÕ EVAR

Joulu omma lännü, rahu las jääs

Aasta kõgõ suurõmba pühä omma läbi, täambä om nuudi-päiv. Kas konhgi viil tuust van-nast kombõst kinni peedäs, et mehe aije taal pääväl nuudi-ga pühä vällä, tuud ei tiia, a joulurahu, mea joululaupäävä vällä kuulutõdi, om nüüd läbi.

Jo tõist rehki peeti pühhi tõistmuudu. Kaeti ette, ku palfu kõrraga külälisi tar-rõ kutsu ja es tükitä esi kah nii vääga sinnä, konh puhast luhvti vähä. Tuust olf hää, et inemise olli veidü jo harinu ja mõtli aigsõst tuu päälõ, kuis sõpru meelen petä ja nuile kah tasahaaval seltsi paku, kiä vääga ütsindä. Ja ku häste märguta, sis õks mõni plaan tullf, kuis kingitüs ärä saata sinnä kah, kost pakiautumaa-di kauõn omma ja konh tõnõ majapedämine aknõst ei paista.

Küllä sai kah tõisi nii kut-su, et ütäl pääväl üts ja tõsõl

pääväl tõnõ. Tuugi om selges saanu, et tuu veidü nigu etev kallistamine tasus põra ärä unõta ja häid sõnnu võit lausu veidü kauõmbast kah.

Joulurahu kuulutamise kommõ, mea jo mitusada aastaiga vana, om illus külh. Aga hõel tunnõ tulõ, ku tähele panõt, et pühä, rahu ja vaikus mõnõlõ sordilõ rahvast medä-gi ei tähenda. Tinavaasta joululaupääväl juhtu nii, et ku rahvas Tartu raeplatsil piis-kop Luhametsa joulurahujuutu kullõl, lasti säälsaman üle jõe ja ka surnuaidu kandin hoo-lõga rakette. Tuust kõminast es päse pea koskil kõik pühhi aig. Hallõ külh, aga tunnus, et järest enämb kasus päälõ rah-vast, kiä miistki ei hooli päälõ esihendä tahtmiisi.

Aga hää ja mitte nii hää omma õks kõrvuusi käünü ja tark om vähembält hääd

meelen petä, ku halva ärä hoita ei saa. Pühhi aigu kuu-li, kuis külä pääl api saat, ku uma mudus mõnda tüüd ei võta. Hakkaja naisterahvas lõüse, et taal om autu manh vaja medägi toimõta, medä ta esi ei mõista. Hädä olf õnnõ-kombõl sääne, et sõita võisõ. Mis sis muud ku kotust väl-lä ja mõnõ kilomeetri tak-ka poodi manu, et säält õks lõvvät mõnõ meesterahva, kiä sääntseid asju tiid. Üttegi tutvat es juhtu olõma, a peris võõras tullf appi. Tuu, et ine-mine niimuudu tõisile luuta julgus ja api saagi, om jo vää-ga hää ja illus.

Joulu omma taas kõrras läbi, a külh olõs hää, kui joulurahu terves aastas paiga-lõ jääs ja mi henele tõnõkõrd miilde tulõta, mea häste kah om.

NÕLVAKU KAIE

Valgõ tsirk

DOLGOŠEVI GETTER

Miis juussõ mõtsa vaihõl,
 nigu iks innembä joostu oll.
 Või hää hinnäst jovvuka-
 nui tunda, kipõmb korgist
 puiošt, miä jo aastit üte ko-
 tusõ pääl sammõld sälgä
 olliva kasutanu. Aig lätš, ni
 tiigi. Mõts lätš tihtsämbar ja
 pümmembäs. Kõrraga es tiä
 miis inämb, kost sai tultus
 vai kohe edesi piät minemä.
 Es usu tä nõidmist ei saadust,
 iks uma pää ja rammoga tulli
 aša är aia. A nii ku mõtõl, et
 ikk tulõ pääle, saaki-i mõtsast
 vällä, kostõ timä kõrvo illos
 lauluhelü, õkvalt nigu engli
 lõdrif:

«Mõtsaimä, puiõ vaimu,
võtkõ minno uma hõlma,
kandkõ minno ilo-ilma,
nigu väikut tsirgukõst
las no tuul mu üles nõst.»

Kipõsto sai selges, et nii ku
helü, olf väega illos ka tuu,
kink suust viis vällä tükse.
Pikä valgõ hiussõga peenüke-
ne näio kofaś mustikist. Panõ
es tähelegi, kuis võõras miis
olf, suu peräni, linadsõ ünd-
rigu alt vällä pilulõvit siiri
vahtma jäänü.

«Vai jummal,» ohas miis imehtüsest. «Seere nigu libarebäsel! Vot ku säändse hindäle naasõs saassi!» mõtõl tä igtsüsegä. «Veidü noorõ-kõnõ ju paistus, a miä tuust,» kukaš tä hindä katsildõ-mõtlõmisõ õkvalt ümbre. Tekk hoobis otsusõ, et masku mis mass, näio tulõ umalõ mõrsjas võtta. «Mullõ sääne iks är ei ütle,» olf miis kim-mäs. «Illos ja rikas kosilanõ, nigu ma olõ.» Märgõf, et kalli joosukängä muatsõs omma-va saanu, ja sai viil kimmüst mano. «Vaivalt siist sita seest tõist musugust löüda viä. Kül tulõ rõõmsahe üteh – miä taah pommihavvah iks tetä om.»

Seolõ vahtmisõlõ sai tüt-
rik kipõstõ pääle. Kusse uma
helle helügä, suu naarul, kas

REIMANNI HILDEGARDI TSEHKENDÜS

liinatsura om tsirgulaulu kullõ-
mah vai hoobis är essünü.
Selve tuu, et säänest asja miis
tunnista es saa, nakaš hoobis
latškösölõ mett moka pääle
määrmä. «Miä mul noist tsir-
kõst, ku sääne illos näio uma
englihelüga tah laulu jorotas,»
ütef miis ja vahtsõ häbülä, a
suurõ himoga tõist pääotsast
jalatallani. Inennbä olliva naa-
sõ iks tuu pääle näost vereväs
lännü, a näio kai, kavval tsäpen
silmih, mehele otsa. Es naka-
ka põsõ määndsestki nukast
verehtämä, õnnõ silmä küsse-
vä, vast om miis mõni ullikõnõ.

«Tulõ, ma näütä, kost mõtsast
vällä saa,» üteli tütrik hoobis ja

nakaš kipõstõ astma. Ku üts es
taha huugu võtta, sõs tõõnõ es
saa tuuga kuiki leppü. «Miä sa
tuu pääle kostat, ku ma ütlõ,
et ma tullõ sullõ kosja?» küsse
miis julgõhe. «Häüssä aat, par-
hilla tulõ-i kiäki inämb kosja,»
naarsõ näio õnnõ tuu pääle, ja
astsõ kimmäl sammol müüdä
mõtsarata. «Või olla, et parhil-
la tulõki-i, a tuud ma kah joht
taha-i usku, et su muudu eng-
li ülepää taast aast peri om,»
makõf miis õnnõ edesi. «Teemi
sõs nii, et sa tullit mullõ kosja,»
olõ latskõnõ kõrraga väega peri.
«A määndse hää peräst pjaissi
ma susugutsõlõ tühikargja-
lõ tulõma? Košaviinagi olõ-i

üteh,» trampsõ tä mehe väiku
rõõmuvälgähtüse säälsamah
mutta.

A joba paistu mehele, et tuu sukugi mõrdahe ültü es olõ. «Sa kaeh, mu tõmmõt saa-i ütski näio är põlada,» nõstsõ pümme hindäimehtüs meheh pääd.

Tii mõtsast vällä es olõki
nii pikk, ku miis oll arvanu.
Joba sinef puiõ vaihõlt massi-
na katus ja näio jäi saisma.
«Kae, kuis esi edesi saat,
saa-i ma siist kavvõмбаhe
tulla,» kostsõ tütrik, nigu
olõski tä innembä taivanõ ku
maapäälne elläi, kiä är häös,
nii ku mõts otsa lõpõs. «Vai-
nimuudu,» mõtõl miis ašast
hoobis tõisildõ arvo saiõh.
«Kuis mõnõlõ iks miildüs
naid võrgutamismängõ män-
gi. Jo tä sõs midägi inämbät
uut.» Kipõstõ haardsõ tä latõs-
kõsõ ümbrelt sinu ja vaot
mahladsõ mušo suu pääle.
«Rabõlõs niisama vasta, sää-
ne pirgo,» muhef miis uma-
ette, ja ku näio juuskma pand,
hõigas viil perrä: «Tulõval
näädäil tulõ tuu košaviina kah
üteh!»

Nädäli pärast säädsegi ta massina jäl mõtsa poolõ, võit jo käega kumbada. Önnõ kui-ki kehvä aimdus olf süämeh. «Vast tu soostiperä olf iks veidükese hapnõs lännü.» rahust tsi esihinnäst, ai tuu tundmisõ hoobis iholidsõm- bas tõvõs ja käändse maki- helü kõvõmbas. A mõtsa mano jõudõh olf päale tund- misõ ka iih uutva kaeminõ hoobis tõnõ, ku miis olf luut- nu. Kotus olõ-s nigu õigõ, a kae, mõtsa olõki-s inämb. Üles künnet maa nii kavvõn- dalõ ku silm kai. Miis astõs massinast vällä, õkva koolnu valgõ tsirgu kõrvalõ. «Nigu väikut tsirgukõst las no tuul mu üles nõst,» tull mehele näio laul miilde. «Inämb ei nõsta taad tsirgukõst ütski tuul,» lätõ mehe silmänukk li- kõs. Pesätamisaignõ ragemis- rahu olf läbi saanu.

Parm tsuskas

Na'apildiga tsuskas ütiskunda mõnõst hellembäst kotussõst
Rõugõ Rebäse külä miis VARUSTINI ANDRES, tunnõt ka nimega PARM.

Tossu Tilda pajatus

Kass võtsõ kündlest tuld

Olf 1947. vai 1948. aasta jõulu-
aig, täpsele olö-i meelen. Koolin
ma sis viil es käü. Kesk tarrö
saisö jõulukuus. Ku Eesti jäl va-
bas sai, kõnõldi Vinne aol tek-
kega katõtuist aknist jõulö aigu.
Sääl liina veeren uulitsal es olö
meil midägi ega kedägi pelädä,
kuusö helk paistu aknöst vällä.

Esä Ruudi ja sõaväelädest üüriline Dimitri, esi kaalapite kuun ja tühäs juudu viinaklaasi lavva pääl, lauli üten meelen mõtsa all kasunust kuusdökösöst. Kumbki uman keelen. Ma vehkse laulumiihile takti lüvvä. Laulust saigi ma oppust, et vinne *jolotška* om eesti *kuusekene*.

Vesihall imäne kassikõnõ
Kiki tsiiruf kuusõ ümbre. Äkki
kassikõnõ faugahf hallõ helüga.
Hannaots ol' jõulupuu alomad-
sõ ossa pääl palavast kündlest
tuld võtnu. Joosi küüki imä
mano ja hõikis: «Appi, appi!
Kiki hand palas!» Imä haard'
pliidiveere päält viikopsigu ja
visaš tuu segähüsen kassi pää-
le tühäs. Tulõoht ol'gi maa-
ha võet. Önnõ kassi karvulda
hand tulõf tälle toda önnõutut
õdagut miilde.

Parhillsatsõs omma jõulu ja
nääri müüdä saanu, vahtsõ
aasta suuvminõ pääle kolmõ-
kuningapäivä olõ-i inämb
sündsä. Tuugiperäst soovi ma
Uma Lehe tegijile ja lugõjilõ:
õnnõlikku 2022. aastat!

TOSSU TILDA

Muda Mari pajatus

Kevvâi olõ-i kavvõh

Ma kuuli raadiost, et vahtsõst aastast nakkas ka söögikraam poodih masma börsihinda. Et üts päiv om leib otav, a tõdõsõl pääväl säidse kõrda kallimb. Nigu voolu hind iih tege. Ku käüt poodih odava hinnaga pääväl. saat rahha kokko hoita.

Kokko prooviti hoita ka inne
jõulu. Palfõ inemise hädäldi, et
saa-i verivorsti praati, elektri
om kallis. Ma ei tiia, kuimuu-
du noid vorstõ elektriga praadi-
tas. Ma iks panõ tulõ pliidi ala
ja vorsti panniga praadijahjo.

Äkki jäeti jõulusöögi hoobis tegemädä, et saassi rahha värmiliidsi lampõ pääle kuluta. Noid tulli paistu katusõviiri pite külh egäl puul üle maa, es kae kiäki voolu hinda.

No ja pia omgi hädä otsah.
Tõnisõpäiv sai müüdä ja puul
talvõ om läbi. Kahr käändse
jo tõõsõ küle. Seo talv sai kahr
aigsahe gagama minnä. Kõgõ
paksõmb lumi ja külmembä
ilma olli jo sügüse lõpuh är.
Nüüd nakkas päiv korõmbalt
kääma ja elo saa õnnõ parõmb-
bas minnä.

MUDA MARI

Latsilõ

**Vastus saada
üte nädali joosul
meiliaadressi pääle
latsinukk@umaleht.ee
vai postiga:
Uma Leht,
Tartu 48,
65609 Võro.**

**Vastussõ mano panõ
kirja uma nimi, vannus
ja kimmähe ka
postiaadrõs.**

**Vastajidõ vaihõl loositas
vällä võrokeelitsit välläandit.**

Latsinukka tugõva
Võro instituut
ja Võro selts VKKF.

Minevā kōrra vastus:
LÄMMI.

Avvohinna saa
JOHANSONI SANDRA (2)
Elyäst.

Kas lausõ' om õigõ vai võlss? Mitu õigõt ja mitu võlssi vastust sait?

1.	Pildi pääl om neli lumõmiist.	Õ	V
2.	Kõigil lumõmiihil om midägi pään.	Õ	V
3.	Kõigil lumõmiihil om nōnas pōrknas.	Õ	V
4.	Kõigil lumõmiihil om suu.	Õ	V
5.	Kõigil lumõmiihil omma' kae' püstü.	Õ	V
6.	Kõigil lumõmiihil omma' jala'.	Õ	V
7.	Kõigil lumõmiihil omma' nōpsi'.	Õ	V
8.	Kõigil lumõmiihil omma' kikiipsi'.	Õ	V

Telli Uma Leht!

Telli saa ExpressPostist:
tellimine.ee/umaleht,
tel 617 7717.